

ТЕКСТОЦЕНТРИЧНИЙ ПІДХІД У ВИВЧЕННІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ (СТУДЕНТАМИ-МЕДИКАМИ)

Родчин З. Я. Текстocентричний підхід у вивченні української мови як іноземної (студентами-медиками).

Як об'єкт дослідження розглянуто текстocентричний підхід на заняттях із української мови як іноземної в студентів-медиків. Із чотирьох видів мовленнєвої діяльності винятково вагомого значення надано читанню. У статті репрезентовано невелику кількість вправ, яка сприяє оптимізації розвитку професійного мовлення майбутніх лікарів.

Ключові слова: текстocентризм, лінгвістична одиниця, аудіювання, комунікативне читання, говоріння, письмо.

Родчин З. Я. Текстocентрический подход в изучении украинского языка как иностранного (студентами-медиками).

Объектом исследования рассматривается текстocентрический подход на занятиях по украинскому языку как иностранному у студентов-медиков. Из четырёх видов речевой деятельности исключительно важное значение уделяется чтению. В статье представлено небольшое количество упражнений, которое способствует развитию профессиональной речи будущих врачей.

Ключевые слова: текстocентризм, лингвистическая единица, аудирование, коммуникативное чтение, говорение, письмо.

Rodchyn Z. Ya. Textocentric approach at the lessons of Ukrainian language as a foreign language for medical students.

The object of this research work is textocentric approach at the lessons of Ukrainian language as a foreign language for medical students. Out of four types of speech activities the most important attention is paid to reading. A small amount of exercises which assist to develop future doctors' professional speech is presented in the article.

Key words: textocentrism, lexical unit, listening comprehension, communicative reading, speaking, spelling.

Під час вивчення будь-якої мови (незалежно чи рідної, чи іноземної) безперечно обов'язковим складником залишається використання чотирьох видів комунікативної діяльності: читання, письма, говоріння й аудіювання. Слід наголосити, що в кожному із них превалює текст і водночас є домінуючим, оскільки він постає основною одиницею навчання, особливо в системі викладання у вищих навчальних закладах і, поза будь-яким сумнівом, у системі роботи над розвитком професійного мовлення.

Мета статті – аналіз функціонального застосування різноманітних текстів задля оптимізації вивчення української мови як іноземної.

Відповідно, досягнення поставленої задачі передбачає розгляд таких завдань: уточнення терміна «текстocентризм»; з'ясування лінгводидактичних засад формування вищезгаданого поняття; розроблення методичних вправ, які дозволяють ефективно впливати на розвиток професійного мовлення майбутніх лікарів під час аудиторних занять з української мови як іноземної.

Текст як очільну складову навчання досліджували такі науковці, як Л. Виготський [3], І. Гальперін [4], Г. Золотова [7] та інші. Саме він (текст)

залишається як навчальною одиницею, так і метою навчання, що служить формуванню комунікативних умінь і навичок студентів. Окрім того, текст функціонально презентує комунікативну інформативність, завершеність, єдність, змістовність і багатовимірність. Адже задля розвитку професійного мовлення студентів-медиків визначальними є форми роботи з текстом відповідно до видів комунікативної діяльності. Робота з текстом передовсім для студентів-іноземців сприяє вдосконаленню навичок різних видів читання, розумінню різноманітних лінгвістичних одиниць і структур, зрештою, спілкуванню, водночас зумовлюючи побудову самостійних висловлювань із фахових тем із використанням термінів і термінологічної фразеології.

Безперечно, термін «текстоцентризм» однозначно передбачає текст як доміную. Значущості він набуває і в мовознавчих, і в літературознавчих дослідженнях.

Так, беручи до уваги матеріали, наведені в перерахованих підручниках і посібниках [2, 9], міркуємо: текстоцентричний підхід поряд із дотекстовими та післятекстовими вправами представлений у кожній запропонованій темі. Як слушно зазначав Б. Гаспаров, «смісл тексту формується щоразу не як об'єктивний феномен, а як рухливий процес, що у своєму розвитку сходить до нескінченності» [5, с. 343].

Викладачі кафедри мовознавства Івано-Франківського національного медичного університету в навчання іноземній мові і, зокрема, українській, вкладають насамперед вищезазначений підхід до вивчення мовних одиниць, до вправ з аудіювання, читання, письма та говоріння, що, відповідно, продукує з боку студентів професійний дискурс [6, 8]. Принципи відбору, організації та подання текстового матеріалу визначались конкретними завданнями кожного етапу навчання з погляду методичних, психологічних і лінгвістичних вимог. Навчальні тексти групуються за складністю та тематичними циклами, супроводжуються лексико-граматичними вправами, де граматичний мінімум заняття органічно пов'язаний із лексичним.

Для прикладу репрезентуємо кілька завдань (дотекстових і післятекстових разом із уривком основного тексту) з теми «Захворювання та пошкодження шкіри».

1. *Поставте правильно наголос. Відповідно до наголошеного складу розподіліть слова у стовпчики.*

Глибоко, дерматолог, бюлетень, показник, спина, недуга, бородавка, залоза, диспансер.

Наголос на першому складі	Наголос на другому складі	Наголос на третьому складі

2. *Утворіть від поданих прикметників іменники з суфіксом -ість.*

Сухий, пружний, еластичний, ушкоджений, зморшкуватий, активний, чутливий, послідовний.

3. *Провідміняйте за особами в теперішньому часі.*

Викликати, заражати, порушувати, висипати, направляти, розвивати, змашувати, свербіти, колоти.

Робота з текстом

Прочитайте текст. Випишіть і вивчіть невідомі слова та медичні терміни.

Захворювання та пошкодження шкіри

Будова шкіри настільки складна, а життєві процеси її такі різноманітні, що найменше, незначне пошкодження може викликати перетворення в шкірі, змінити її

нормальне життя, призвести до появи шкірних захворювань. Так, шкірні захворювання – це група різних за причинами виникнення механізмів розвитку захворювань людей, що характеризуються патологічними змінами шкіри, нігтів, волосся і видимих слизуватих оболонок. У людини такі хвороби мають вияв у вигляді плям, міхурів, наповненими прозорою рідиною чи гноем (пустулами), вузликами, які піднімаються над рівнем шкіри, лусочками, що утворюються при лущенні рогового шару шкіри, саднами, виразками, тріщинами тощо. Багато шкірних хвороб супроводжуються сверблячкою, печінням, болем. Тому такий процес завжди варто розглядати як загальне захворювання цілого організму. Вивченням захворювань шкіри займається дерматологія.

4. Дайте відповіді на запитання.

1. Що називається шкірним захворюванням?
2. Який вияв у людини мають шкірні захворювання?
3. Чим супроводжуються шкірні хвороби?

5. Прочитайте конструкції. Переробіть речення, використовуючи слова бути, називатися. Запишіть.

що (Н. в.)	є	чим (О. в.)
що (Н. в.)	називається	чим (О. в.)

З р а з о к: Кіста – це мішкоподібний утвір, що містить рідину або напіврідкі маси.

Кістою є мішкоподібний утвір, що містить рідину або напіврідкі маси.

Кістою називається мішкоподібний утвір, що містить рідину або напіврідкі маси.

1. Фурункули – це нагромадження гною у волосяному фолікулі або в сальній залозі.

2. Родима пляма – це скупчення пігментованих клітин (меланоцитів) або дрібних кровоносних судин.

3. Бородавка – це інфікування шкіри папілома-вірусом людини, який спричиняє розростання клітин в остистому та роговому шарах епідермісу.

4. Вугрі – це продукування (сальними залозами) надмірної кількості секрету.

5. Меланома – це найпоширеніша форма раку шкіри.

6. *Відредагуйте речення, з'ясуйте характер помилок.*

1. Дерматолог приймає по понеділкам.

2. Любий лікар може дати консультацію щодо захворювань шкіри.

3. Рак шкіри – одна з найважливіших глобальних проблем.

Як бачимо, текстоцентричний підхід ґрунтується на осмисленні тексту як мовленнєвого витвору. Поза будь-яким сумнівом, в основу вищезгаданого принципу закладено єдність мовних норм: орфоепічних, орфографічних, лексичних, граматичних, стилістичних тощо. Робота з текстами – це насамперед удосконалення навичок різних видів читання. Залежно від цільової настанови використовуються переглядове (пошукове), ознайомлювальне, вивчальне читання. Досконале вміння читати передбачає як оволодіння всіма видами читання, так і легкість переходу від одного виду до іншого залежно від зміни мети отримання інформації з професійного тексту. Інтенсивне читання літератури зі спеціальності й пов'язана з ним систематична робота над спеціальними термінами максимально наближують процес засвоєння української мови до спеціальних клінічних предметів й узгоджується з мотиваційною основою її викладання. Продемонструємо кілька вправ із текстами різної методичної спрямованості.

1. *Прочитайте міні-текст. Виписіть із нього три групи спільнокореневих слів.*

Процес загоювання

Загоювання невеликих ранок на шкірі включає декілька етапів. Спершу виникає кров'яний згусток, що закупорює розірвані дрібні судини та з'єднує краї розриву. Поверхня згустку твердне – утворюється струп. Через кілька днів під струпним покривом починають формуватися нові кровоносні судини. Тим часом клітини-сміттярі – макрофаги – забирають кров, яка згорнулася, і клітинні ушкоджені фрагменти. Інші клітини – фібробласти – виробляють колаген, необхідний для загоювання шкірного покриву й утворення рубця. Струп поступово відділяється та відпадає. На місці загоєної ранки залишається рубець, який закриє її. У ньому практично немає кровоносних судин, і він майже повністю складається з колагену; тому шкіра в цьому місці стає менш еластичною.

2. Відшукайте та вишіть із міні-тексту всі іменники. Визначте їхню приналежність до відмін.

Під час ходи або бігу відбувається послідовна ритмічна зміна збудження та гальмування в нервових центрах згиначів і розгиначів стопи, коліна, стегна обох ніг. У цих діях беруть участь також і руки, які рухаються в протилежній фазі: коли ліва нога висувається вперед, ліва рука відводиться назад. Крім того, завдяки малопомітним скороченням м'язів тулуба здійснюється переміщення центра ваги тіла на ту ногу, яка в даний момент стоїть на землі.

3. Прочитайте міні-текст. Підберіть за змістом необхідні прийменники. Визначте відмінок усіх іменників.

М'язові волокна зібрані ... пучки. ... різних м'язах таких пучків можуть бути сотні й сотні. Кожне м'язове волокно натомість складається ... міофібрилів, теж зібраних, як спагеті ... упакуванні. ... міофібрилах нитки (філаменти) актину та міозину, зібрані ... повторюваних субодиноци – саркомери, що взаємодіють.

4. Ознайомтеся із інфограцією. Виправте граматичні, пунктуаційні й орфографічні помилки в міні-тексті.

Щоб мязи було здоровими вона мають працювати. Якщо людина мало рухається її мязи не за баром почнуть атрофуватися. На мязи препадає 25-30 % маси тіла, і до трох четвертей ційоє мязової маси можна втратити, якщо людина на довго прекута до ліжко хворобом або поролізована чрез ушкодзєня спєного мозка. Ригулярні вправа навпаки нетілки збілшуют росмір мязові волокон а й змушуют їх ефєктивніше працювати.

Як бачимо, завдання підготовки студентів-медиків визначає комунікативно-практичний, професійно орієнтований характер усього навчання та практичного курсу української мови як іноземної, передовсім навичок читання. Особливу опірність із боку викладачів зроблено на текстоцентричний підхід. Вагомого значення надано письму (умінню конспектування, тезування), а також корекції, формуванню та розвитку навичок аудіювання (розуміння тексту як віддзеркалення комунікативної професійної компетенції студентів) і говорінню (діалогічного й монологічного мовлення).

Література

1. Бахтиярова Х. Ш. Учебное пособие по русскому языку для студентов-иностранцев медико-биологического профиля обучения (на материале научных, научно-популярных и художественных текстов с элементами деонтологии) / Х. Ш. Бахтиярова, Л. С. Банина, Н. А. Жук. – К. – 2004. – 260 с. **2. Вінницька В. М.** Українська мова. Практичний курс граматики для студентів-іноземців : [підручник] / В. М. Вінницька, Н. П. Плющ. – К. : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2003. – 272 с. **3. Выготский Л. С.** Мышление и речь / Л. С. Выготский. –

М. : Лабиринт, 1999. – 352 с. **4. Гальперин И. Р.** Текст как объект лингвистического исследования / И. Р. Гальперин. – М. – 1981. – 139 с. **5. Гаспаров Б. М.** Язык. Память. Образ. Лингвистика языкового существования / Б. М. Гаспаров. – М. : Новое литературное обозрение, 1996. – 352 с. **6. Голод Н. С.** Українська мова як іноземна: [робочий зошит для студентів II курсу факультету підготовки іноземних громадян (модуль №6, спеціальність «Лікувальна справа», «Стоматологія»)] / Н. С. Голод, М. В. Панчишин, З. Я. Родчин. – Івано-Франківськ : ІФНМУ, 2014. – 202 с. : іл. **7. Золотова Г. А.** Роль грамматики в композиції тексту // Язык. Культура. Гуманитарное знание / Научное наследие Г. О. Винокура и современность [отв. ред. С. И. Гиндин, Н. Н. Розанова]. – М. : Научный мир, 1999. – 488 с. **8. Куйловська Н. Л.** Українська мова як іноземна : [робочий зошит для студентів факультету підготовки іноземних громадян (курс, модуль № 1, модуль № 2; спеціальність «Лікувальна справа», «Стоматологія»)] / Н. Л. Куйловська, У. В. Соловій. – Івано-Франківськ : ІФНМУ, 2013. – 154 с. : іл. **9. Чистякова А. Б.** Українська мова для іноземців : [підручник для іноземних студентів вищих навчальних закладів] / А. Б. Чистякова, Л. І. Селівестрова, Т. М. Лагута. – Харків : Індустрія, 2008. – 384 с.

УДК 37.01:355.233 (477)

Олексій Тогочинський

ОСНОВНІ ЕТАПИ ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СЛУХАЧІВ ТА КУРСАНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ МВС УКРАЇНИ

Тогочинський О. М. Основні етапи технології формування соціальної компетентності слухачів та курсантів вищих навчальних закладів МВС України.

У статті представлено складники технології формування соціальної компетентності як впорядкованої сукупності психолого-педагогічних методів, прийомів, засобів, техніки виконання, спільної діяльності учасників педагогічного процесу, охарактеризовано її основні етапи, що пов'язані з циклами гуманітарної, соціально-економічної, фундаментальної та практичної підготовки слухачів і курсантів вищих навчальних закладів МВС України.

Ключові слова: соціальна компетентність, технологія, педагогічні умови, курсанти, слухачі, професійна діяльність.

Тогочинский А. М. Основные этапы технологии формирования социальной компетентности слушателей и курсантов высших учебных заведений МВД Украины.

В статье представлены составные технологии формирования социальной компетентности как системы психолого-педагогических методов, приемов, средств, техники выполнения, общей деятельности участников педагогического процесса, охарактеризованы ее основные этапы, связанные с циклами гуманитарной, социально-экономической, фундаментальной и практической подготовки слушателей и курсантов высших учебных заведений МВД Украины.

Ключевые слова: социальная компетентность, технология, педагогические условия, курсанты, слушатели, профессиональная деятельность.

Tohochynsky O. M. The main stages of technologies of social competence of students and cadets of higher educational establishments of MIA of Ukraine formation.

The paper deals with the technology components of social competence formation as an arranged set of psychological and pedagogical methods, tools, technique, common activity